

Η σχέση μεταξύ ενσυναίσθησης και μουσικών προτιμήσεων στην αρχή και στο τέλος της εφηβείας

Άννα Λεζγίδου
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
annalezg@yahoo.gr

Δημήτρης Πνευματικός
Καθηγητής Εξελικτικής Ψυχολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
dpneumat@uowm.gr

Προηγούμενες έρευνες έχουν δείξει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της ενσυναίσθησης και των μουσικών προτιμήσεων. Το φύλο και η ηλικία θεωρούνται παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τις μουσικές προτιμήσεις. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ της ενσυναίσθησης και των μουσικών προτιμήσεων στην αρχή και στο τέλος της εφηβείας καθώς και τον ρόλο του φύλου. Στην έρευνα, συμμετείχαν 160 άτομα (80 έφηβοι με Μ.Ο. ηλικίας 11.25 έτη, και 80 νεαροί ενήλικες με Μ.Ο. ηλικίας τα 21.9 έτη). Στους συμμετέχοντες χορηγήθηκε αρχικά προσαρμοσμένη έκδοση του Short Test of Music Preference (STOMP) στο οποίο οι συμμετέχοντες δήλωσαν τις προτιμήσεις τους σε μια σειρά από αντιπροσωπευτικά είδη μουσικής. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο Interpersonal Reactivity Index (I.R.I.) με 28 ερωτήσεις που αφορούσαν την ενσυναίσθηση. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι όλες οι διαστάσεις της ενσυναίσθησης δε σχετίζονται με τον ίδιο τρόπο με τις μουσικές προτιμήσεις. Επιπλέον η εφηβεία φαίνεται να είναι μια περίοδος όπου οι μουσικές προτιμήσεις των εφήβων βρίσκονται υπό διαμόρφωση. Το φύλο βρέθηκε να είναι κρίσιμο μόνο για την προτίμηση στη Heavy metal.

Λέξεις κλειδιά: Ενσυναίσθηση, Μουσικές προτιμήσεις, Φύλο, Εφηβεία

Anna Lezgidou
MA student, Department of Primary Education
University of Western Macedonia
annalezg@yahoo.gr

Dimitris Pnevmatikos
Professor of Developmental Psychology, Department of Primary Education
University of Western Macedonia
dpneumat@uowm.gr

Previous research has shown that there is a correlation between empathy and musical preferences. Gender and age are considered factors that could affect music preferences. The aim of the current study was to investigate the relationship between empathy and musical preferences at the beginning and end of adolescence as well as the role of gender in the musical preferences. One hundred sixty adolescents in total, 80 early adolescents (mean age 11.25 years) and 80 young adults (mean age 21.9 years), participated in the study. An adapted version of The Short Test of Music Preference (STOMP) addressed to the participants. Participants denoted their preference in 16 representative music genres. Additionally, the participants completed the Interpersonal Reactivity Index (I.R.I.) for measuring the four dimensions of empathy. The results showed that all dimensions of empathy are not related in the same way as musical preferences. Additionally, adolescence seems to be a developmental period where the preference in music genres is crystalized. Gender was found to be crucial only for the preferences in Heavy metal.

Keywords: Empathy, Musical preferences, Gender, Adolescence

Εισαγωγή

Η μουσική είναι ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της καθημερινής ζωής κάθε ατόμου και όλων των πολιτισμών. Όταν ακούμε μια μουσική, ίσως χρειαστούμε λίγα δευτερόλεπτα για να αποφασίσουμε αν θα αλλάξουμε σταθμό ή θα συνεχίσουμε στη ίδια συχνότητα. Όμως, λίγα γνωρίζουμε αναφορικά με το τι καθορίζει τις προτιμήσεις μας στη μουσική. Έρευνες, κατά τις τελευταίες δυο δεκαετίες, έχουν υποστηρίξει ότι μουσικές προτιμήσεις σχετίζονται με διάφορα χαρακτηριστικά, όπως η ηλικία, το φύλο και η προσωπικότητα του ακροατή. Για παράδειγμα, έρευνα που έγινε στο Ηνωμένο Βασίλειο έδειξε ότι οι άνθρωποι που είναι ανοιχτοί σε νέες εμπειρίες τείνουν να προτιμούν είδη μουσικής όπως blues, jazz, classic, folk, ενώ οι άνθρωποι που είναι πιο εξωστρεφείς και ευχάριστοι τείνουν να προτιμούν είδη μουσικής όπως pop, religion, soul, electronica/dance (Rentfrow & Gosling, 2011).

Η ακρόαση της μουσικής, που είναι καθολικό χαρακτηριστικό της ανθρώπινης συμπεριφοράς, απαιτεί στοιχεία γνωστικής και συναισθηματικής επεξεργασίας. Όλοι οι άνθρωποι καθημερινά εκτίθενται και ακούνε μουσική για ώρες (Rentfrow, 2011). Η αντίληψη, η ερμηνεία και οι συναισθηματικές αντιδράσεις στη μουσική έχει συνδεθεί με την ενσυναίσθηση. Πρόσφατα οι ερευνητές άρχισαν να μελετούν τον τρόπο με τον οποίο συνδέεται η ενσυναίσθηση με τη μουσική. Η ενσυναίσθηση ορίζεται ως η συναισθηματική αντίδραση, η οποία πηγάζει από τη συναισθηματική κατάσταση ή διάθεση κάποιου άλλου ανθρώπου (Eisenberg & Strayer, 1987). Σύμφωνα με την Weare (2000), το να βιώνουμε τα δικά μας συναισθήματα μάς καθιστά ικανούς για την ενσυναίσθηση και στο να φανταστούμε πως νοιώθει ο άλλος. Είναι ένα θεμελιώδες χαρακτηριστικό της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης. Συνδυάζει τόσο γνωστικά όσο και συναισθηματικά συστατικά που επιτρέπουν στους ανθρώπους να αναγνωρίζουν τις συναισθηματικές και ψυχικές καταστάσεις των άλλων, αλλά και την ανταπόκριση σε αυτά με τα κατάλληλα συναισθήματα (Davis, 1980). Ο πρώτος στόχος της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνηθεί η πιθανή σχέση μεταξύ προτιμήσεων στη μουσική και της ενσυναίσθησης.

Ο δεύτερος στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να αναδείξει τη σχέση της ενσυναίσθησης και των προτιμήσεων στη μουσική σε διαφορετικές ηλικίες και ειδικότερα στην αρχή και στο τέλος της εφηβείας, καθώς και τον ρόλο του φύλου. Η παρούσα εργασία διαπραγματεύεται αυτή τη σχέση σε δυο ηλικιακές ομάδες, νεαρούς εφήβους 11 και 12 ετών και σε νεαρούς ενήλικες από 18 έως 25 ετών. Απευθύνεται σε άτομα που ασχολούνται με τη μουσική ώστε να αποσαφηνιστεί γιατί επιλέγουν να ακούνε τη συγκεκριμένη μουσική, αλλά και να κατανοήσουν τη μεγάλη ποικιλία σ' αυτές τις προτιμήσεις ανάλογα με τα τις επιλογές και τα χαρακτηριστικά του καθενός.

Ενσυναίσθηση και διαστάσεις της ενσυναίσθησης

Η ενσυναίσθηση είναι ένα βαθύ ανθρώπινο χαρακτηριστικό. Στην ψυχολογία, η ενσυναίσθηση μελετάται ως χαρακτηριστικό προσωπικότητας και ως μαθησιακή ικανότητα (Mehrabian & Epstein, 1972). Η ικανότητα να συνειδητοποιούμε και να ταυτιζόμαστε με τους άλλους είναι απαραίτητη για όλες τις ανθρώπινες σχέσεις και

μπορεί να γίνει κατανοητή ως ένας δεσμός που καθιστά δυνατή την κοινωνική ζωή (Eisenberg & Strayer, 1987). Στις τελευταίες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, ορισμένοι ερευνητές έχουν καθορίσει την ενσυναίσθηση ως μοναδική ικανότητα των ανθρώπων να αισθάνονται τις εμπειρίες των άλλων ως δικές τους (Crenshaw & Hardy, 2007).

Η ενσυναίσθηση απαρτίζεται από δυο βασικά συστατικά: τη *συναισθηματική ενσυναίσθηση* (emotional empathy) και τη *γνωστική ενσυναίσθηση* (cognitive empathy). Η *συναισθηματική ενσυναίσθηση* εμπεριέχει ό,τι έχει να κάνει με την άμεση αλληλεπίδρασή μας με τα συναισθήματα των γύρω μας (Mehrabian & Epstein, 1972). Χωρίζεται σε 2 υποκατηγορίες:

- Το *ενσυναίσθητο ενδιαφέρον* (empathic concern), που αναφέρεται στα συναισθήματα και το ενδιαφέρον για τους ατυχείς άλλους.
- Την *υιοθέτηση της προοπτικής* του άλλου (perspective taking), που περιλαμβάνει την ικανότητα που έχει το άτομο να δει τα πράγματα μέσα από την οπτική του άλλου, χωρίς όμως απαραίτητα να βιώσει τα ίδια συναισθήματα.

Η *γνωστική ενσυναίσθηση* είναι η γνωστική διαδικασία κατά την οποία κατασκευάζουμε ένα νοητικό μοντέλο της συναισθηματικής ή νοητικής κατάστασης κάποιου άλλου και προσπαθούμε να βάλουμε τον εαυτό μας στη θέση του, παίρνοντας τη δική του οπτική γωνία (Smith, 2006). Χωρίζεται σε 2 υποκατηγορίες:

- Τη *φαντασία* (fantasy), που αναφέρεται στην τάση που έχει το άτομο να ταυτιστεί με τους χαρακτήρες σε ταινίες, μυθιστορήματα, τόσο συναισθηματικά, όσο και με τις ενέργειες του.
- Το *προσωπικό άγχος* ή *ενσυναίσθητη ανησυχία* (personal distress), που αναφέρεται στα προσωπικά συναισθήματα του άγχους και της ανησυχίας που προκύπτουν από την παρατήρηση του άλλου σε τεταμένες καταστάσεις.

Ενσυναίσθηση και προτιμήσεις στη μουσική

Λίγα είναι γνωστά για τον ρόλο που παίζει η ενσυναίσθηση στις μουσικές προτιμήσεις (Nettle, 2007). Αυτό είναι ιδιαίτερα περίεργο, δεδομένο ότι η συναισθηματική αναγνώριση, ερμηνεία και συναίσθημα είναι τόσο σημαντικά για την ακρόαση της μουσικής. Οι μουσικές προτιμήσεις φαίνεται να είναι εν μέρει εκδηλώσεις χαρακτηριστικών και αξιών της προσωπικότητας. Συνεπώς, είναι εύλογο να αναμένουμε ότι δεδομένης της συναισθηματικά επικοινωνιακής φύσης της μουσικής, οι προτιμήσεις των ανθρώπων μπορεί να καθοδηγούνται από τα επίπεδα της ενσυναίσθησης. Αυτά τα διαφορετικά επίπεδα της ενσυναίσθησης είναι πιθανό να επηρεάσουν τα είδη μουσικής που οι άνθρωποι επιλέγουν να ακούσουν, όχι μόνο μακροπρόθεσμα αλλά και βραχυπρόθεσμα, ανάλογα με τις διακυμάνσεις της ενσυναίσθησης. Ο Greeneberg και οι συνάδελφοι του ανέδειξαν ότι οι άνθρωποι με υψηλή ενσυναίσθηση προτιμούν τη μουσική που είναι γλυκιά (mellow: electronica/dance, new age, world), ενώ οι προτιμήσεις τους δεν οι ίδιες για την μουσική που είναι έντονη (Intense: rock, punk, alternative, heavy metal) (Greenberg, et all, 2015). Ωστόσο, η έρευνα αυτή όρισε την ενσυναίσθηση ως μονοδιάστατη έννοια. Συνεπώς, δεν γνωρίζουμε εάν όλες διαστάσεις της ενσυναίσθησης σχετίζονται με τον ίδιο τρόπο με τις μουσικές προτιμήσεις.

Μουσικές προτιμήσεις και ηλικία

Η ηλικία είναι επίσης ένας ισχυρός παράγοντας που επηρεάζει τις μουσικές προτιμήσεις (Hargreaves, 1982· LeBlanc, 1992· Παπαπαναγιώτου, 2006). Δεν είναι απολύτως σαφές, ωστόσο, αν τα άτομα διαφορετικών ηλικιών έχουν διαφορετικές μουσικές προτιμήσεις ή αν τα άτομα διαφορετικών ηλικιών διαφέρουν ως προς τη εύρος των μουσικών προτιμήσεων. Στην πρώιμη ηλικία ο άνθρωπος είναι δεκτικός σε νέες εμπειρίες σε αντίθεση με τους ενήλικες. Σύμφωνα με τον LeBlanc τα παιδιά δεν παρουσιάζουν κάποια σαφή μουσική προτίμηση και είναι γενικά «ανοιχτά» σε νέες μουσικές εμπειρίες. Οι έφηβοι προτιμούν να ακούνε πολύ συγκεκριμένα είδη μουσικής, κυρίως pop και rock, ενώ κατά την ενηλικίωση οι προτιμήσεις αυτές διευρύνονται (LeBlanc, 1992).

Μουσικές προτιμήσεις και φύλο

Οι γυναίκες θεωρούνται καλύτεροι δέκτες των συναισθημάτων και εκπέμπουν πιο εύκολα συναισθήματα όπως στοργή, αγάπη, φόβο και χαρά ενώ οι άντρες πιο εύκολα εκφράζουν συναισθήματα οργής και θυμού. Στην έρευνα των Toussaint και Webb (2005) βρέθηκε ότι οι γυναίκες εμφανίζουν μεγαλύτερα επίπεδα ενσυναίσθησης σε σχέση με τους άντρες. Επίσης στην έρευνα τους οι Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet, Furnham και Muro (2009) έδειξαν ότι οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να ανταποκριθούν με συναισθηματικό τρόπο στη μουσική από τους άντρες. Επιπλέον, οι γυναίκες προτιμούν την pop μουσική ενώ οι άντρες δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον προς την rap, την heavy metal και την electronica (Chamorro-Premuzic et al., 2009). Σε μια άλλη μελέτη σχετικά με το φύλο και την προσωπικότητα, οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι οι άντρες έδειξαν μεγαλύτερη προτίμηση σε μουσικές με ενισχυμένες τις χαμηλές συχνότητες (μπάσα) σε σχέση με τις γυναίκες (McCown et al., 1997). Σε μια πρόσφατη έρευνα, ωστόσο, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι προτιμήσεις στη μουσική είναι ανεξάρτητες από το φύλο (Greenberg et al., 2015).

Η παρούσα έρευνα

Οι προηγούμενες έρευνες έδειξαν τη σχέση μεταξύ των προτιμήσεων της μουσικής και της ενσυναίσθησης. Ωστόσο, οι έρευνες αυτές σπάνια μελέτησαν τη σχέση αυτή ως προς τις επιμέρους διαστάσεις της ενσυναίσθησης και σε ηλικίες πριν την ενηλικίωση. Επίσης, ο ρόλος του φύλου στην επιλογή της μουσικής δεν φαίνεται να επιβεβαιώνεται από όλες τις έρευνες. Η παρούσα έρευνα είναι διερευνητική και επιχειρεί να απαντήσει σε τρία ερωτήματα:

1. Ποια διάσταση της ενσυναίσθησης σχετίζεται με τις προτιμήσεις διαφορετικών ειδών μουσικής;
2. Επηρεάζει η ηλικία τις μουσικές προτιμήσεις στην αρχή και στο τέλος της εφηβείας;
3. Ποιος είναι ο ρόλος του φύλου στις προτιμήσεις της μουσικής σε αυτήν την φάση της ανάπτυξης;

Μεθοδολογία

Συμμετέχοντες

Στην έρευνα συμμετείχαν 80 νεαροί έφηβοι, μαθητές της Ε΄ και της ΣΤ΄ δημοτικού (ποσοστό 44% αγόρια) ηλικίας 11 και 12 χρονών (Μ.Ο.: 11.25, Τ.Α.: 7.16) και 80 νεαροί ενήλικες, φοιτητές (ποσοστό 36% αγόρια) ηλικίας 18 με 25 χρονών (Μ.Ο.: 21.90, Τ.Α.: 0.48). Όλα τα τμήματα των σχολείων βρισκόταν σε αστικές και ημιαστικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας. Οι φοιτητές προερχόταν από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Τα κριτήρια επιλογής των συμμετεχόντων έγιναν με βάση την ηλικία τους. Το 37% των συμμετεχόντων είχαν θεωρητικές γνώσεις σχετικά με τη μουσική και έπαιζαν κάποιο μουσικό όργανο.

Μέσα συλλογής δεδομένων

Προτιμήσεις στην Μουσική: Προκειμένου να καταγραφούν οι προτιμήσεις των συμμετεχόντων στην μουσική χρησιμοποιήθηκε το τεστ STOMP (Short Test of Music Preference), το οποίο αξιολογεί 14 είδη μουσικής σε μια κλίμακα από το 1 (Δε μου αρέσει καθόλου) έως το 7 (Μου αρέσει πολύ). Το τεστ τροποποιήθηκε για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας αναφορικά με τα είδη της μουσικής προκειμένου να συμπεριλάβει μουσικά ήδη που να αντιστοιχούν στα ακούσματα των Ελλήνων συμμετεχόντων. Ειδικότερα, έγιναν μετατροπές στο είδος folk αντίστοιχο με την παραδοσιακή μουσική και στο είδος religion με την βυζαντινή μουσική. Επιπλέον, προστέθηκαν δύο ακόμα είδη μουσικής (λόγιο τραγούδι-έντεχνο, όπερα). Έτσι, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν συνολικά 16 ήδη μουσικής. Η αξιοπιστία της κλίμακας με βάση τους κατασκευαστές είναι πολύ καλή και ο συντελεστής Cronbach alpha = .85. Στην παρούσα έρευνα η αξιοπιστία ήταν επίσης πολύ υψηλή (alpha = .076).

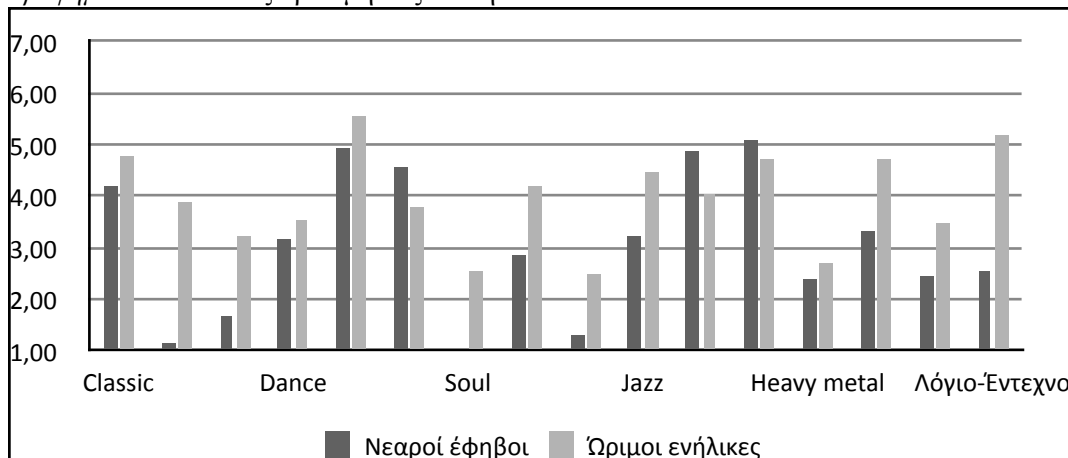
Ενσυναίσθηση: Για την μέτρηση της ενσυναίσθησης χορηγήθηκε το ερωτηματολόγιο του Mark H. Davis (I.R.I. Interpersonal Reactivity Index) το οποίο μέσα από 28 προτάσεις μετρά την ενσυναίσθηση ως προς τις τέσσερις υποκλίμακες της ενσυναίσθησης. Οι υποκλίμακες είχαν ικανοποιητική αξιοπιστία (φαντασία alpha = .85, προσωπικό άγχος alpha = .61, ενσυναίσθητο ενδιαφέρον alpha = .70 και υιοθέτηση προοπτικής alpha = .62).

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε σε δύο διαφορετικά δημοτικά σχολεία και στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας σε φοιτητές από διάφορα τμήματα. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας των ερωτηματολογίων στα δημοτικά σχολεία και στους φοιτητές διήρκεσε μία εβδομάδα από μια διδακτική ώρα σε κάθε τμήμα και έναν μήνα σε ομάδες φοιτητών, αντίστοιχα.

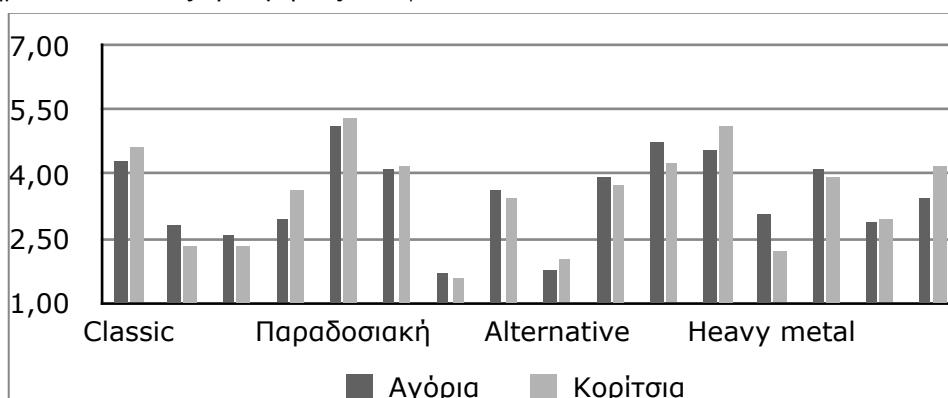
Αποτελέσματα

Γράφημα 1: Μουσικές προτιμήσεις ανά ηλικία



Στο Γράφημα 1 παρουσιάζονται οι προτιμήσεις στα διάφορα μουσικά είδη στις δύο ηλικιακές ομάδες. Όπως φαίνεται στο Γράφημα 1, οι επικρατούσες προτιμήσεις στην μουσική των νεαρών εφήβων είναι η Pop (M.O.: 5.08), και η Παραδοσιακή (M.O.: 4.91), ενώ των νεαρών ενηλίκων η Παραδοσιακή (M.O.: 5.53) και το Λόγιο-Έντεχνο είδος (M.O.: 5.21). Τέσσερα ήδη μουσικής, η Classic, η Dance, η Pop και η Heavy Metal δεν εμφανίζουν σημαντικές διαφορές στις προτιμήσεις των δύο ηλικιακών ομάδων, (όλα τα $t_s < 1.8$ και όλα τα $p_s > .066$). Ενδιαφέρον είναι ότι η μουσική Dance και Heavy metal δεν είναι από τα δημοφιλή ήδη μουσικής (M.O. < 3.5 της κλίμακας) και για τις δύο ηλικιακές ομάδες, ενώ η Classic (M.O. >4.45) και η Pop (M.O. = 4.09) ανήκουν στα μουσικά ήδη που προτιμούν να ακούνε και οι δύο ηλικιακές ομάδες. Δέκα είδη μουσικής βρίσκονται με στατιστικώς σημαντική διαφορά υψηλότερα στις προτιμήσεις των νεαρών ενηλίκων. Ειδικότερα, η μουσική Blues ($t_{(158)} = 8.62 p < .001$), Country ($t_{(158)} = 4.36 p < .001$), η Παραδοσιακή ($t_{(158)} = 2.10 p < .05$), η Soul ($t_{(158)} = 5.18 p < .001$), η Βυζαντινή ($t_{(158)} = 3.61 p < .001$), η Alternative ($t_{(158)} = 3.31 p = .001$), η Jazz ($t_{(158)} = 3.53 p = .001$), η Instrumental ($t_{(158)} = 4.03 p < .001$), η Opera ($t_{(158)} = 3.49 p = .001$), και το Λόγιο-Έντεχνο τραγούδι ($t_{(158)} = 7.55 p < .001$) βρίσκονται σημαντικά υψηλότερα στις προτιμήσεις των νεαρών ενηλίκων σε σχέση με τους νεαρούς έφηβους. Τέλος, η Rap ($t_{(158)} = 2.07 p < .05$) και η Rock ($t_{(158)} = 2.4 p < .05$) βρίσκονται σημαντικά υψηλότερα στις προτιμήσεις των νεαρών εφήβων σε σχέση με τους νεαρούς ενήλικες.

Γράφημα 2: Μουσικές προτιμήσεις ανά φύλο



Στο Γράφημα 2 παρουσιάζονται οι προτιμήσεις στα διάφορα μουσικά είδη των δυο φύλων. Αν και οι μουσικές προτιμήσεις φαίνεται να διαφέρουν μεταξύ των φύλων σε αρκετά μουσικά ήδη, ο έλεγχος *t*-test έδειξε ότι η διαφορά είναι σημαντική μόνον ως προς την Heavy metal ($t_{(158)} = 2.27 p < .05$). Τα συγκεκριμένο αυτό είδος φαίνεται να βρίσκεται υψηλότερα στις προτιμήσεις των αγοριών (M.O. = 3.05) σε σχέση με αυτή των κοριτσιών (M.O. = 2.19). Σε όλα τα υπόλοιπα μουσικά ήδη οι προτιμήσεις των αγοριών δεν διαφέρουν σημαντικά από αυτές των κοριτσιών (όλα τα *ts* < 1.8 και όλα τα *ps* > .070).

Πίνακας 1: Συσχέτιση (Pearson) των διαστάσεων της ενσυναίσθησης με τις προτιμήσεις στα είδη της μουσικής

Είδος Μουσικής	Ενσυναίσθηση			
	Ενσυναίσθητο ενδιαφέρον	Φαντασία	Υιοθέτηση της προοπτικής του άλλου	Προσωπικό άγχος
Classic	.166*	.007	-.035	.149
Blues	.419	.028	-.188*	.116
Country	.232**	.049	.027	.030
Dance	.012	.113	.192*	.032
Παραδοσιακή	.134	.168*	.051	-.108
Rap	-.180*	-.169*	.080	.010
Soul	.196*	.026	-.139	-.056
Βυζαντινή	.288**	.084	.077	-.067
Alternative	.237**	.121	-.102	-.066
Jazz	.155*	-.087	.026	.015
Rock	-.172*	-.001	-.104	.064
Pop	.027	-.041	.039	.086
Heavy metal	-.042	-.058	.122	-.034
Instrumental	.280**	.016	.045	.057
Όπερα	.270**	-.043	-.194*	.086
Έντεχνο-Λόγιο τραγούδι	.227**	.063	-.053	.013

Σημείωση: Οι αστερίσκοι (*) και (**) δηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας της συσχέτισης σε επίπεδο *p* < .05 και *p* < .01 αντίστοιχα.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι συσχετίσεις των διαστάσεων της ενσυναίσθησης με τις προτιμήσεις στα είδη της μουσικής. Για να ελεγχθεί η πιθανή συσχέτιση μεταξύ των προτιμήσεων στην μουσική και της ενσυναίσθησης υπολογίστηκε ο συντελεστής συσχέτισης Pearson και ελέγχτηκε η στατιστική του σημαντικότητα.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1 οι προτιμήσεις στα διάφορα είδη μουσικής δεν σχετίζονται κατά τον ίδιο τρόπο με όλες τις διαστάσεις της ενσυναίσθησης. Ειδικότερα, το *ενσυναίσθητο ενδιαφέρον* σχετίζεται στατιστικώς σημαντικά με τις προτιμήσεις σε 11 από τα 16 είδη μουσικής. Στα εννέα από αυτά θετικά και σε δύο αρνητικά. Θετική συσχέτιση με το *ενσυναίσθητο ενδιαφέρον* εμφανίζεται στις προτιμήσεις στην Classic ($r = .166, p < .05$), στην Country ($r = .232, p < .005$), στην Soul ($r = .196, p < .05$), στη Βυζαντινή ($r = .288, p < .005$), στην Alternative ($r = .237, p < .005$), στην Jazz ($r = .155, p < .05$), στα Instrumental ($r = .280, p < .005$), στην Όπερα ($r = .270, p < .005$) και στο Έντεχνο-Λόγιο τραγούδι ($r = .227, p < .005$). Στατιστικά σημαντική αλλά αρνητική συσχέτιση με το *ενσυναίσθητο ενδιαφέρον* εμφανίστηκε στις προτιμήσεις για ακρόαση στην Rap ($r = -.180, p < .05$) και στην Rock ($r = -.172, p < .05$) μουσική. Η διάσταση *φαντασία* της ενσυναίσθησης σχετίζεται θετικά μόνον με τις προτιμήσεις στην Παραδοσιακή ($r = .168, p < .05$), ενώ αρνητικά σχετίζεται με τις προτιμήσεις της Rap ($r = -.169, p < .05$). Η διάσταση *υιοθέτηση της προοπτικής του άλλου* σχετίζεται αρνητικά με τις προτιμήσεις στην ακρόαση της Blues ($r = -.188, p < .05$) και της Instrumental ($r = -.194, p < .05$). Τέλος, η διάσταση *προσωπικό άγχος* δεν σχετίζεται με τις προτιμήσεις σε κάποιο είδος μουσικής από αυτά που εξετάστηκαν στην παρούσα μελέτη.

Συζήτηση

Η παρούσα έρευνα είναι διερευνητική και είχε ως πρώτον στόχο τη διερεύνηση των πιθανών σχέσεων των τεσσάρων διαστάσεων της ενσυναίσθησης με τις προτιμήσεις σε διάφορα είδη μουσικής και συγκεκριμένα στην αρχή και στο τέλος της εφηβείας. Τα ευρήματα έδειξαν ότι όλες οι διαστάσεις της ενσυναίσθησης δεν σχετίζονται με τον ίδιο τρόπο με τις μουσικές προτιμήσεις, γεγονός που δικαιώνει την επιλογή της έρευνας μας να εξετάσουμε τις τέσσερις διαστάσεις της ενσυναίσθησης και να μην περιοριστούμε στη μέτρηση της ενσυναίσθησης ως μιας μονοδιάστατης έννοιας, όπως έκαναν, για παράδειγμα, οι Greenberg et al. (2015). Κυρίως το *ενσυναίσθητο ενδιαφέρον* και η *φαντασία* φαίνεται να σχετίζονται άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά με τις προτιμήσεις σε κάποια είδη μουσικής. Ωστόσο, η διάσταση η *υιοθέτηση της προοπτικής του άλλου* σχετίζεται μόνον με προτιμήσεις σε δύο (ένα θετικά και ένα αρνητικά) από τα 16 είδη μουσικής και το *προσωπικό άγχος* με κανένα. Αν και η συσχέτιση μεταξύ των προτιμήσεων στη μουσική και στην ενσυναίσθηση δεν μπορεί να ερμηνευτεί σε ένα αιτιώδες πλαίσιο, η θετική συσχέτιση με το *συναισθηματικό ενδιαφέρον* είναι πιθανόν να φανερώνει ότι κατά τη διάρκεια της εφηβείας οι επιλογές για μουσική ακρόαση υπηρετούν τις ανάγκες των εφήβων να κοινωνήσουν και να αλληλεπιδράσουν με τα συναισθήματα των άλλων. Η αρνητική συσχέτιση με τις προτιμήσεις σε μουσικά είδη όπως η μουσική Rap και Rock θα μπορούσε να σημαίνει ότι τα μουσικά αυτά είδη βρίσκονται σε αντίθετη κατεύθυνση από την ικανοποίηση ανάλογων συναισθηματικών αναγκών.

Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε στο κατά πόσο οι μουσικές προτιμήσεις διαφέρουν μεταξύ των ατόμων που βρίσκονται στην αρχή και στο τέλος της εφηβείας. Τα ευρήματα έδειξαν ότι οι νεαροί έφηβοι και οι νεαροί ενήλικες παρουσιάζουν διαφορετικές προτιμήσεις σε κάποια αλλά όχι σε όλα τα είδη της

μουσικής. Ειδικότερα, οι προτιμήσεις σε κάποια ήδη μουσικής (Classic, Dance, Pop και Heavy Metal) δεν φαίνεται να διαφέρουν μεταξύ των δύο ηλικιακών ομάδων, ενώ για τα περισσότερα ήδη μουσικής που εξετάστηκαν στην παρούσα έρευνα οι προτιμήσεις στην ακρόαση αυξάνεται μεταξύ των νεαρών ενηλίκων. Ειδικότερα, οι νεαροί ενήλικες προτιμούν σε σημαντικά υψηλότερο βαθμό να ακούνε Blues, Country, Παραδοσιακή, Soul, Βυζαντινή, Alternative, Jazz, Instrumental, Opera αλλά και Λόγια-Έντεχνη μουσική. Αντίθετα, η Rap και η Rock μουσική φαίνεται να είναι στατιστικώς σημαντικά δημοφιλέστερη μεταξύ των νεαρών εφήβων. Αυτό το εύρημα φαίνεται να είναι σε συμφωνία με τον LeBlanc (1992) ο οποίος υποστήριξε ότι τα μικρότερα παιδιά δεν παρουσιάζουν κάποια σαφή μουσική προτίμηση και είναι γενικά «ανοιχτά» σε νέες μουσικές εμπειρίες. Σύμφωνα επίσης με τον LeBlanc (1992), οι έφηβοι προτιμούν να ακούνε πολύ συγκεκριμένα είδη μουσικής, κυρίως pop και rock, ενώ κατά την ενηλικίωση οι προτιμήσεις αυτές διευρύνονται.

Το τρίτο ερώτημα αφορούσε στον ρόλο του φύλου στις προτιμήσεις της μουσικής. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι το φύλο δεν επηρεάζει σημαντικά τις προτιμήσεις της μουσικής. Το μόνον είδος μουσικής που φαίνεται να υπάρχει σημαντική διαφορά στις προτιμήσεις μεταξύ των δύο φύλων είναι η Heavy metal. Αυτό το εύρημα είναι σε συμφωνία με την έρευνα που έδειξε ότι οι άντρες δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον προς την Heavy metal (Chamorro-Premuzic et al., 2009). Ωστόσο, στις ηλικίες που εξετάστηκαν στην παρούσα έρευνα, παρόλο που οι διαφορές στις προτιμήσεις μεταξύ των δύο φύλων φαίνεται να είναι προς την κατεύθυνση που έδειξαν προηγούμενες έρευνες, αυτές δεν βρέθηκαν να αγγίζουν στατιστικώς σημαντικό επίπεδο σημαντικότητας. Αυτό δείχνει ότι πιθανότατα η εφηβεία είναι περίοδος όπου οι μουσικές προτιμήσεις των εφήβων βρίσκονται υπό διαμόρφωση.

Περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα έρευνα ήταν διερευνητική και βασίστηκε σε συσχετίσεις μεταξύ της ενσυναίσθησης και των προτιμήσεων στην μουσική. Συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει λόγος για την κατεύθυνση της αιτιότητας μεταξύ τους. Δεν είναι δηλαδή δυνατόν να ισχυριστούμε ότι η υψηλή ενσυναίσθηση οδηγεί τους εφήβους στην επιλογή συγκεκριμένων ειδών μουσικής για τα ακούσματά τους. Ούτε ότι όσοι ακούνε κάποια είδη μουσικής αναπτύσσουν ή δεν αναπτύσσουν ενσυναίσθηση. Η απάντηση σε σχέση με την κατεύθυνση της σχέσης απαιτεί άλλου είδους ερευνητικό σχεδιασμό. Μελλοντική μελέτη θα πρέπει να απαντήσει για την κατεύθυνση αυτής της σχέσης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Chamorro-Premuzic, T., Gomà-i-Freixanet, M., Furnham, A., & Muro, A. (2009). Personality, self-estimated intelligence, and uses of music: A Spanish replication and extension using structural equation modeling. *Psychology of Aesthetics, Creativity and the Arts*, 3(3), 149–155.
- Cohen, D., & Strayer, J. (1996). Empathy in conduct-disordered and comparison youth. *Developmental Psychology*, 32, 988–998.

- Crenshaw, D., & Hardy, K. (2007). The crucial role of empathy in breaking the silence of traumatized children in play therapy. *International Journal of Play Therapy*, 16(2), 160–175.
- Davis, M. H. (1980). A multidimensional approach to individual differences in empathy. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology*, 10, 85.
- Greenberg, D. M., Baron-Cohen, S., Stillwell, D. J., Kosinski, M., & Rentfrow, P. J. (2015). Musical preferences are linked to cognitive styles. *Plos One*, 10(7), 1–22.
- LeBlanc, A., Sims, W., Malin, S., & Sherrill C. (1992). Relationship between Humor Perceived in Music and Preferences of Different-Age Listeners. *Journal of Research in Music Education*, 40(4), 262–282.
- McCown, W., Kesir, R., Mullhearn, S., & Williamson, D. (1997) The role of personality and gender in preference for exaggerated bass in music. *Personality and Individual Differences*, 23(4), 543–547.
- Mehrabian, A., & Epstein, N. (1972) A measure of emotional empathy. *Journal of Personality*. 40(4), 525–543.
- Nettle, D. (2007). Empathizing and systemizing: What are they, and what do they contribute to our understanding of psychological sex differences? *British Journal of Psychology*, 98(2), 237–255.
- Rentfrow, P. J., Goldberg, L. R., & Levitin, D. J. (2011). The structure of musical preferences: a five-factor model. *Journal Pers. Social Psychology*, 100(6), 1139–1157.
- Rentfrow, P. J., Goldberg, L. R., Stillwell, D.J., Kosinski, M., Gosling, S. D., & Levitin, D. J. (2015). The song remains the same: A replication and extension of the MUSIC model. *Music Perception*, 30(2), 161–185.
- Toussaint, L., & Webb, J. R. (2005). Gender Differences in the Relationship Between Empathy and Forgiveness. *Journal of Social Psychology*, 145(6), 673–685.
- Weare, K. (2000). *Promoting mental, emotional and social health: A whole school approach*. London, UK. Routledge.
- Παπαπαναγιώτου, Ξ. (2004). Εφηβεία, Μουσική και Εκπαίδευση, *Μουσικοπαιδαγωγικά*, 1, 34–48.
- Παπαπαναγιώτου, Ξ. (2006). Η ηλικία και η μουσική εκπαίδευση ως παράγοντες διαμόρφωσης των μουσικών προτιμήσεων Ελλήνων μαθητών. *Μουσικοπαιδαγωγικά*, 3, 5-30.